בְּפִסּוּקֵי דְּזִמְרָה וּבִתְפִלָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּכָךְ. הַגָּהָה: וְהוּא הַדִּין הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בַּבְּיאִים וּבַכְּתוּבִים (לה) יֵשׁ לְזָהֵר (בית יוסף (ד"ס ומ"ש ולפ) בשם הרד"ק (ממלול ספר דקדוק הפעלים)): **כג** [1]צָרִיךְ לְדַקְדֵּק שֶׁלֹּא יַרְפֶּה הֶחָזָק וְלֹא יְחַזֵּק הָרָפֶה, וְלֹא יַנִּיחַ הַנָּח וְלֹא יָנִיד (יג) (לו) הַנָּח: **כד** [2]צָרִיךְ לְקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בִּטְעָמִים כְּמוֹ שֶׁהֵם בַּתּוֹרָה. הַגָּהָה: אֲבָל לֹא נָהֲגוּ (לז) כֵּן בְּמְדִינוֹת אֵלּוּ, וּמִכָּל מָקוֹם הַמְדַקְדְּקִים מְחֻמִּירִים (יד) [יד] (לח) בְּכָךְ: **כה** (לט) [3]כְּשֶׁיֹּאמַר וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ יְמַשְׁמֵשׁ בִּתְפִלִּין שֶׁל יָד, וּכְשֶׁיֹּאמַר וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ יְמַשְׁמֵשׁ בְּשֶׁל רֹאשׁ, וּכְשֶׁיֹּאמַר וּרְאִיתֶם אֹתוֹ יְמַשְׁמֵשׁ בִּשְׁתֵּי צִיצִיּוֹת שֶׁלָּהֶנָּיו (וַעֲיַן לְעֵיל סִימָן כ"ד סָעִיף (ה') [ד']): **כו** (מ) [4]יֵשׁ נוֹהֲגִים לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּקוֹל רָם, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לִקְרוֹתוֹ בְּלַחַשׁ. הַגָּהָה: וּמִכָּל מָקוֹם יֹאמְרוּ פָּסוּק רִאשׁוֹן בְּקוֹל רָם, וְכֵן נוֹהֲגִין (כל בו (פר י)):

ו הַרְמַב"ם שָׁם (פ"ב ה"י). ז רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק ב' דִּבְרָכוֹת (ה: ד"ה אומרים) מַהֲהִיא דְּפִסְחִים נ"ו (ע"א). ח תְּשׁוּבַת הָרִיב"ש סִימָן (קכ"ז) [תפ"ז]. ט תְּשׁוּבַת הָרַשְׁב"א (ח"א סי' תנב).

סב מִי שֶׁלֹּא דִּקְדֵּק בִּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹ לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א [א]אַף עַל פִּי שֶׁמִּצְוָה לְדַקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ, קְרָאָהּ (א) וְלֹא דִּקְדֵּק בָּהֶן, (ב) יָצָא: **ב** * [ב]יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ

א בְּרָכוֹת ט"ו (ע"א) וּבְרַבִּי יוֹסִי. ב שָׁם י"ג (ע"א). סוֹטָה ל"ב (ע"א).

בֵּאוּר הַיָּמָב

תְּנוּעָה קְטַנָּה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְבוֹא אַחֲרֶיהָ נָח נִרְאֶה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֵינוֹ זָז מִגְּזֵרָתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בְּחֻקַּת פֶּרֶשׁ יִתְרוֹ (שמות יט) פָּסוּק כ"ד 'פֶּן יִרְס בָּם', עַיֵּן שָׁם. וְכֵן נְמִי אֶת בְּצִיצִית, וּכְשֶׁכָּאֶה בְּמָקוֹם מִשְׁתַּנֶּה לְתוֹלְדוֹתָיו בְּמָקוֹם אַחֵר תְּנוּעָה קְטַנָּה. **כג** (יג) הַנָּח. שְׁנֵי"א הַמְּחֻטָּף, כְּגוֹן בְּרֹאשׁ תֵּבָה אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר תְּנוּעָה קְטַנָּה. וּשְׁנֵי"א נָד נִקְרָא 'פְּתוּחֵי חוֹתָם'. רַק הַחִירִיק כְּשֶׁיֵּשׁ יוּ"ד אֲצִילָה נִקְרֵאת תְּנוּעָה גְּדוֹלָה, וּכְשֶׁאֵין יוּ"ד אֲצִילָה נִקְרֵאת תְּנוּעָה קְטַנָּה: **כד** (יד) בְּקוֹל. וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּן, כִּי הַנְּגִינָה לְמִי שֶׁלֹּא הִרְגִּיל בָּהּ מַסִּיחַ הַדַּעַת. דְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ח):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שֶׁמְּצָא כָּתוּב לְהַסְּיק בֵּין אַף לֵה', וְנִרְאֶה הַשִּׁנּוּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאֶה כְּאוֹמֵר שֶׁהַשֵּׁם הוּא אַף חַס וְשָׁלוֹם. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵין לִשְׁמֹעַ לְאֵלּוּ הַבּוֹדִים הַסְּקוֹטוֹת מִלִּבָּם, וְאַדְרַבָּה צָרִיךְ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא יַסְפִּיק בֵּין אַף לֵה' כְּלָל, שֶׁיֵּשׁ מַקָּף כו', וְאֶשְׁכַּח שִׁבְעָה הַיְּמָנִית הַמְּצֻיָּנוֹת בְּתוֹכוֹ' רַק לְהַזְהִיר שֶׁיִּהְחַךְ מִלַּת אַף שֶׁיֵּשׁ שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּקוֹרֵא אַפְּנֵי, עַיֵּן שָׁם. וְאֶשְׁכַּח שֶׁהַשֵּׁם שֶׁל הַסְּפֵק קָצֵת שֶׁלֹּא יֵהָא נִרְאֶה כְּאוֹמֵר שֶׁאַף ה' יַחֲרֶה, רְצוֹנוֹ לוֹמַר גַּם ה' יַחֲרֶה עַל מִלְבַּר אַחֵר, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ יֵשׁ לְהַסְּפִיק קָצֵת בֵּין מִלַּת יַחֲרֶה לְאַף דִּלְא לְשַׁפּוֹצֵי יַחֲרֶה, וְלָכֵן אֵין לְהַסְמִיכוֹ כָּל כָּךְ אֶל מִלַּת ה'. וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יִהְיֶה הַסְּפֵק נִכָּר כָּל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁפִּתְבְּתִי לְעֵנְיַן כְּלָל לְבָרְכוֹ': **כד** [יד] בְּקוֹל. עַיֵּן בְּאֹר הַיָּטָב. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (שם) בְּשֵׁם סֵפֶר שִׁפְתֵי יְדוּת (שם) שֶׁכָּתַב שֶׁכְּרֹב הַהֲלוֹת נוֹהֲגִין לִקְרוֹת בְּשִׁבְעָה, אֲךְ אֵין מַסְפִּיקִין בְּסוֹף פָּסוּק כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה. וְאַדְרַבָּה יוֹתֵר צָרִיךְ לְהַסְפִּיק בְּסוֹף פָּסוּק מִבְּאֶמְצַע פָּסוּק כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה, וְהַכִּבְיָכוֹל יוֹתֵר צָרִיךְ לְהַסְפִּיק בְּסוֹף פָּסוּק מִבְּאֶמְצַע פָּסוּק, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם (אישות פ"ג ה"י) דְּאִיתָא בְּזֹהַר רַבִּי פְּלוֹנִי מָצָא מַת וּבְרַק בְּפִיו וּבְחִטְמוֹ וּבְצִיצִיוֹ וְלֹא מְצָאָם בּוֹ, אֹמֶר תְּנַדֵּא לֹא נִזְהַר בְּדִבְקִים שֶׁבָּאֶמְצַע וְצִיצִית. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְשׁוֹנוֹ עוֹד בְּשֵׁם סֵפֶר שִׁפְתֵי יְדוּת (שם) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"ם (גיליון) דְּאִיתָא בְּזֹהַר רַבִּי פְּלוֹנִי מָצָא מַת וּבְרַק בְּפִיו וּבְחִטְמוֹ וּבְצִיצִיוֹ וְלֹא מְצָאָם בּוֹ, אֹמֶר תְּנַדֵּא לֹא נִזְהַר בְּדִבְקִים שֶׁבָּאֶמְצַע וְצִיצִית. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

זוֹנִים אַחֲרֵיהֶם. אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר. לַאלֹהֵיכֶם אֲנִי. אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. גַּם כָּל תֵּבָה שֶׁתְּחִלָּתָהּ אָלֶף וְאָפְשָׁר שֶׁלֹּא יַרְגִּישֶׁנָּה בְּמַבְטָא צָרִיךְ הָפְסֵק, כְּגוֹן אֲשֶׁר אָנֹכִי. מִטֶּר אַרְצְכֶם. וְעָצַר אֶת. אֲשֶׁר ה'. דִּבְרֵי אֱלֹה. וַיֹּאמֶר ה' אֶל. דַּבֵּר אֶל. מִצְוֹת ה'. אֲשֶׁר אַתֶּם, וְכָל כִּי הַאי גַּוְנָא. גַּם כָּל תֵּבָה שֶׁתְּחִלָּתָהּ יוּ"ד צָרִיךְ לְהַדְגִּישׁ בְּמַבְטָא שֶׁלֹּא יַרְאֶה כְּאִלּוּ נִמְשָׁכָת אֶחָר הַתֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ, כְּגוֹן פֶּן יִפְתֶּה לֹא יַרְאֶה כְּאִלּוּ קוֹרֵא פָּנִיפְתֶּה אוֹ פֶּן אִיפְתֶּה, וְכֵן בְּחֻבַּת יִרְבּוּ, וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא. **כב** (לה) יֵשׁ לְזָהֵר. (כ) וְלֹא הִזָּהִירוּ עַל קְרִיאַת שְׁמַע אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמִּסְגֹּרָה לְכָל וְיֵשׁ בָּהּ יְחוּד שָׁמַיִם: **כג** (לו) הַנָּח. (פמ) שְׁנֵי"א הַנֶּחְטָף נִקְרָאת נָח, כְּגוֹן בְּסוֹף תֵּבָה אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר תְּנוּעָה קְטַנָּה. וּשְׁנֵי"א נָד נִקְרָא הַמִּתְנוֹעֵעַת, כְּגוֹן בְּרֹאשׁ תֵּבָה אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר תְּנוּעָה גְּדוֹלָה. וְיֵשׁ לְזָהֵר לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ בְּמַבְטָא

ג ר״מ פֶּרֶק ב׳ מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה״י). ד בְּרָכוֹת ט״ו (ע״א). וּכְתָנָא קַמָּא. ה סֵפֶר אֲרְחוֹת חַיִּים (הוֹרְד בב״י ד״ה כתב בא״ח) לְרַבֵּנוּ הִירְשְׁלְמִי (פ״א ה״א).

(ג) בְּכָל (פ) [א] לָשׁוֹן, [ב]וְיִזָּהֵר מְדַבְּרֵי שִׁבּוּשׁ שֶׁבְּאוֹתוֹ לָשׁוֹן, וִידַקְדֵּק בּוֹ כְּמוֹ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: ג (ד) [ג]צָרִיךְ (ה) לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ מַה שֶּׁמּוֹצִיא בְּפִיו, * וְאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא, (ו) וּבִלְבַד שֶׁיּוֹצִיא בְּשִׂפָתָיו: ד [ה]אִם מַחֲמַת חוֹלִי אוֹ אֹנֶס אַחֵר קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלִבּוֹ, (ז) [ד] * יָצָא: הַגָּהּ: (ח) * וְאַף לְכַתְּחִלָּה יַעֲשֶׂה (ג) [ג] כֵּן אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ יָכוֹל לְנַקּוֹתוֹ מִשּׁוּם אֹנֶס, יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, וּבִלְבַד (ט) * שֶׁלֹּא יְהֵא הַמָּקוֹם מְטֻנָּף

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [א] לָשׁוֹן. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״ז סָעִיף קָטָן ב׳ בְּמַגֵּן אַבְרָהָם וְיֵד אֶפְרַיִם שָׁם (ע״י״ש שע״ת סק״כ). וְעַיֵּן לְקַמָּן סוֹף סִימָן ק״א לְעִנְיַן תְּפִלָּה בְּכָל לָשׁוֹן וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּיַד אֶפְרַיִם שָׁם: ד [ב] יָצָא. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרְיֵה סִימָן ד׳ שֶׁהָאֲרִיךְ בְּתוֹכַחַת מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ דְּחָכָיְהּ בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּכְכָל הַמִּצְוֹות הַתְּלוּיִין בְּדִבּוּר פֶּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ לֵית לַן בָּהּ. וְאִם שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מַדְבֵּר גַּם כֵּן יָצָא עַל יְדֵי הִרְהוּר הַלֵּב, וְאֵין זֶה דּוֹמֶה אֶל דִּבֵּר הִרְהוּרֵי לְבָבָיו (יבמות קז:). עַיֵּן שָׁם: [ג] בֵּן. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סִימָן ד׳ סָעִיף קָטָן כ״ח מה שֶׁכָּתַבְתִּי בְּדִין זֶה בְּשֵׁם הַבְּדָרְכֵי יוֹסֵף (סי׳ סב סק״א):

וּבְשַׁעֲרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) הֲבִיא בְּשֵׁם בְּרֵכַת אַבְרָהָם (ח״ס סי׳ רפז) דְּוַדָּאי בְּיָחִיד הַמּוֹצִיא אֶפִלּוּ אֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יוֹצְאִים, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ מִסְתַּפְּקָא שְׁקִישְׁקִפְלֵיךְ הָאנָס אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע מַחֲיָב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ, דְּהָא קָיְמָא לַן הִרְהוּר לְאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. וְהֵיכִי אֲהַנִי חוֹלֵק עָלָיו וּפָסַק דְּאֵינוֹ חַיָּב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ כְּשֶׁהוֹצִיא זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע בְּהִרְהוּר, דְּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהָיָה אָנוּס, הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם: (ג) בַּן. מִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד בְּמִי שֶׁצָּמָא בַּלַּיְלָה בְּמִטָּתוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ, יְהַרְהֵר הַבְּרָכָה בְּלִבּוֹ וְיִשְׁתֶּה. ט״ז (סק״א).

בְּאֵר הַיטֵב

ב (פ) לָשׁוֹן. וְזֶהוּ שֶׁמְּבִין הַלָּשׁוֹן. וְהוּא הַדִּין בִּתְפִלָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. אֲבָל קִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַפֵּרוֹת וּבִרְכַּת הַמִּצְוֹת וְהַלֵּל יוֹצֵא אֲפִלּוּ אֵינוֹ מֵבִין הַלָּשׁוֹן. תּוֹסְפוֹת רֵישׁ פֶּרֶק (ד׳) [ז׳] דְּסוֹטָה (ד״ה קריית) מִגַּן אַבְרָהָם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קצ״ג סָעִיף א׳. וְעַיֵּן בִּשְׁעָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א): ד (ג) יָצָא. וְכֵן כָּתַב מָהֲרַ״ם (בשו״ת הרא״ם) חֵלֶק א׳ סִימָן מ״א. וְעַיֵּן מַגֵּן אַבְרָהָם סִימָן ס״א סָעִיף קָטָן ט״ו. וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (שם) וּנְרָאֶה דְּזוֹקֵא בְּמֵבִין הַלָּשׁוֹן, וַאֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּעִנְיָן הַזּוֹקֵא שְׁיָכִין הַשּׁוֹמֵעַ. עַיֵּן סִימָן קצ״ג סָעִיף א׳. אֶת הַיָּחִיד, אֲבָל יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הָרַבִּים אוֹ יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הַשָּׁנַיִם בִּבְרֵכַת הַמָּזוֹן, אֶפִלּוּ אֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַיֵּן שָׁם. כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ מִסְתַּפְּקָא שְׁקִישְׁקִפְלֵיךְ הָאנָס אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע מַחֲיָב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ, דְּהָא קָיְמָא לַן הִרְהוּר לְאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. וְהֵיכִי אֲהַנִי חוֹלֵק עָלָיו וּפָסַק דְּאֵינוֹ חַיָּב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ כְּשֶׁהוֹצִיא זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע בְּהִרְהוּר, דְּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהָיָה אָנוּס, הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם: (ג) בַּן. מִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד בְּמִי שֶׁצָּמָא בַּלַּיְלָה בְּמִטָּתוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ, יְהַרְהֵר הַבְּרָכָה בְּלִבּוֹ וְיִשְׁתֶּה. ט״ז (סק״א).

בֵּאוּר הַלָּכָה

לָשׁוֹן הַיְינוּ הַלָּשׁוֹן שֶׁמְּדַבְּרִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. **וּלְפִי זֶה תֵּדַע לְנִבּוֹן דְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דְּצָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁיְּכַוֵּן בָּזֶה הַלָּשׁוֹן הַיְינוּ דְּאֵינוֹ מוֹעִיל מַה שֶּׁאֲנָשִׁים הַמְדַבְּרִים בָּזֶה הַלָּשׁוֹן, וְהַתּוֹסָפוֹת שֶׁמְּקִלִּין בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְכֵן בִּתְפִלָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּבִרְכַּת הַמִּצְוֹת וְכוּ׳ הוּא דְּוַקָא בְּאוֹפֶן זֶה:*)**

ג * **וְאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא. אֲפִלּוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְכָל שֶׁכֵּן בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת** כְּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת ט״ו עַמּוּד ב׳ בַּגְּמָרָא, וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים. וּתְמִיהָ רַבָּה עַל הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה וְהַבְּרֵכִי יוֹסֵף לְקַמָּן בְּסִימָן קפ״ה (שע״ת סק״א וברכ״י סק״ב) שֶׁהִתְעִיקוּ בָּשֵׁם הַפַּרְדֵּס חֲדָרִים (מ״ע מן התורה פ״ב אות ד״ס) דְּרֹב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ לֹא יָצָא, דְּהוּא גְּמָרָא מְפֹרָשׁ הַנַּ״ל. וְאוּלַי דְּנָפְתוּ דִּלֹּא יָצָא הַמְּצָוָה מִן הַמֻּכְתָּב מִן הַתּוֹרָה, דְּבֵעֵל הַלָּכוֹת גְּדוֹלוֹת (הל׳ ברכות פ״ב) וּבְרֵי״ף וּשְׁאֵלְתוֹת (שאילתא קמג) סְתִימוּ עַל זֶה דִּכְתִיב שְׁמַע, הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ וְכוּ׳, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ד * **יָצָא. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ז) בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ עַל כֵּן כְּשֶׁיִּסְתַּפֵּק הָאנָס, כֵּן הוּא הַסְכֶּמֶת הַפְּרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וּמַשֶּׁה יְהוּדָה (סק״ג) וּבְנְיַן עוֹלָם (אר״ח סי׳ ו) וְהַמַּגֵּן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ו) וְעוֹד אֲחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּהַמַּקִּלִּין בָּזֶה. וְהַפְּרִי מְגַדִּים (משב״ז סק״א) רָצָה לְצַדֵּד וְלוֹמַר דְּהַמְּחַבֵּר פּוֹסֵק כְּמַאן דְּאָמַר מִדְּאוֹרַיְיתָא הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי, וּבְבֵית יוֹסֵף פְּסִיקְתֵּן זֶה (ד״ה וצריך) וּבְסִימָן פ״ה (ד״ה לא ילך) וּבְסִימָן קפ״ה (ד״ה וצריך) לֹא מְשַׁמַע כֵּן, וְכֵן מוֹכָח מִבַּאוּר הַגְּרָ״א דְּהַמְּחַבֵּר בְּעֵצְמוֹ סוֹבֵר הִרְהוּר לְאו כְּדִבּוּר דָּמֵי. **וְכֵאֲשֶׁר הַדִּין אִי הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי אוֹ לֹא אֵין רְאוּי לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, אַחֲרֵי דְּדַעַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים וְכִמְעַט כֻּלָּם נוֹטִים דְּלאו כְּדִבּוּר דָּמֵי,** הֲלֹא הֵמָּה הָרַבִּנוּ חֲנַנְאֵל (ברכות כ: ד״ה ורמינהו לן) וְהָאִשְׁכּוֹל (ח״א הל׳ ק״ש סי׳ ו) וְהָרַבָּנוּ יוֹנָה (יב. ד״ה מתני׳) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ יד) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קיז) וְהָרַאֲבַ״ד (בהשגות להמאור יב. ד״ה יצא) וְהַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (פ״ג סי׳ סז) וְהַשֵּׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (נחיב ג ח״ב) וְהַשֵּׁלָה קְרוּשׁ (ס״ג) כֻּלָּם פָּסְקוּ דְּהִרְהוּר לְאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, וְכֵן מוֹכָח גַּם כֵּן דַּעַת רַשׁ״י בִּבְרָכוֹת דַּף ט״ו עַמּוּד (ב׳) [א׳] בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, מַשְׁמַע אֲבָל בְּהִרְהוּר לֹא וְכִדְפָרַשׁ הָרֹא״שׁ (שם) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (שם) וְשְׁאָר הָרִאשׁוֹנִים לְבָרְיְיתָא זוֹ, וְכֵן הָאָמוּר בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּתוּ (יב. ד״ה מתני׳) מְפֹרָשׁ לְבָרְיְיתָא זוֹ כֵּן. וְאַף שֶׁרָאִיתִי חִדּוּשׁ בְּדָבָרָיו, דְּמַשְׁמַע מִגֵּיהּ קָצַת שָׁם דְּהוּא פּוֹסֵק כְּרַב חִסְדָּא רַק מִשּׁוּם דְּהוּא סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִם כֵּן לְדִידֵיהּ בְּשְׁאָר בְּרָכוֹת אִם בָּרַךְ עַל יְדֵי הִרְהוּר יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד, וּמִשְּׁאָר פּוֹסְקִים דְּכָתְבוּ סְתָמָא דַּהֲלָכָה כְּרַב חִסְדָּא מִכֹּחַ הֶהֵיא סוּגְיָא דְּשַׁבָּת ק״נ (ע״א) לֹא מְשַׁמַע כֵּן. גַּם הוּא בְּעֵצְמוֹ כָּתַב שָׁם לְבַסּוֹף דְּרַב חִסְדָּא עֲדִיפָא מִכֹּחַ הֶהֵיא סוּגְיָא, מַשְׁמַע דִּלֹּא בְּרִירָא לֵיהּ דַּעְתּוֹ בָּזֶה. גַּם מִשּׁוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ לְקַמָּן בְּסִימָן ר״ו (ס״ג) מַשְׁמַע דְּהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר בְּרָכוֹת דְּרַבָּנָן]. וְכֵן הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) כָּתַב דְּכָל הַפּוֹסְקִים שֶׁרָאָה כֻּלָּם סוֹבְרִים דְּהִרְהוּר לְאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, לְכָךְ מְהַרְהֵר בְּכָל הַבְּרָכוֹת אֲפִלּוּ בְּשְׁאָר בְּרָכוֹת שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי כְּדִרְעֵבַד, וְרֹא״שׁ (שלטי הגבורים ח: אות ג) מְפָרֵשׁ עַל הַמְּדָה דַּאֲפִלּוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי. וְכֵיוָן דְּכָל הָרִאשׁוֹנִים חוֹלְקִין עֲלֵיהֶם לְהֵכִי סָתְמוּ הַטּוּר וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּלֹא כְּוָתַיְיהוּ, וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ (ס״ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהוּא פְּשׁוּט. **וּבְחַיֵּי אָדָם** (ח״א כלל ה סט״ו) **רְאִיתִי שֶׁכָּתַב דְּמִי שֶׁהִרְהֵר הִתְרָכָה בְּלִבּוֹ צָרִיךְ עִיּוּן, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן בְּוַדַּאי יַחְזֹר וִיבָרֵךְ, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁאָרֵי בְּרָכוֹת הַסָּמוּךְ עַל כָּל הָרִאשׁוֹנִים דְּלֵיכָּא בְּוַדַּאי לֹא הִפְסִיד:**

* **וְאַף לְכַתְּחִלָּה וְכוּ׳.** הַאי דִּיְכוֹ לְאו דַּוְקָא לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע, דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן **תְּפִלָּה וּשְׁאָר בְּרָכוֹת כְּמִבֹּאר בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה** (ח: ד״ה גמ׳ לא יברך). **[וּמִשְּׁמַע שָׁם מִלְּשׁוֹנוֹ דְּמִדִּינָא אֵינוֹ יוֹצֵא בִּתְפִלָּה בְּהִרְהוּר, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ק״א בְּמַגֵּן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ב׳].** וְלָאו דַּוְקָא אִם הַמָּקוֹם אֵינוֹ נָקִי, דְּהוּא הַדִּין אִם הוּא בְּצִנְעָא אֵינוֹ נָקִי לְגַמְרֵי כְּגוֹן שֶׁנָּעֲנַע בְּיָדָיו בִּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, דְּאִם הָיוּ יָדָיו אוֹ שְׁאָר מְקוֹמוֹת מְגוּפוֹ מְטֻנָּפוֹת מִמַּשׁ, בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ הִהַרְהוּר אָסוּר, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּשֶׁפַע הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סי׳ פה משב״ז סק״א) וְהוּא פָּשׁוּט. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה אִם יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁמִּטַּנֵּפוֹת, אֲבָל בְּסָפֵק אִפְשָׁר דְּיֵשׁ לְסָמֹךְ וּלְהַקֵּל בָּזֶה בְּעִנְיַן הִרְהוּר בְּכָל הַבְּרָכוֹת, לְבַד מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה לְפִי מַה דְּמְבֹאָר לְקַמָּן פָּשׁוּט. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה אִם יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁמִּטַּנֵּפוֹת, אֲבָל בְּסָפֵק אִפְשָׁר דְּיֵשׁ לְסָמֹךְ וּלְהַקֵּל בָּזֶה בְּעִנְיַן הִרְהוּר בְּכָל הַבְּרָכוֹת, לְבַד מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה לְפִי מַה דְּמְבֹאָר לְקַמָּן פָּשׁוּט. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה אִם יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁמִּטַּנֵּפוֹת, אֲבָל בְּסָפֵק אִפְשָׁר דְּיֵשׁ לְסָמֹךְ וּלְהַקֵּל בָּזֶה בְּעִנְיַן הִרְהוּר בְּכָל הַבְּרָכוֹת, לְבַד מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה לְפִי מַה דְּמְבֹאָר לְקַמָּן פָּשׁוּט.

בְּסִימָן קפ״ה סָעִיף ה׳, עַיֵּן שָׁם. אַף כִּי יֵשׁ לְדַחוֹת דְּשָׁם רַק לְעִנְיַן דִּיעֲבַד. וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא מְכֻסֶּה גַּם כֵּן, יֵשׁ לְהַקֵּל, דְּיֵשׁ בָּזֶה גַּם כֵּן דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים:

* **שֶׁלֹּא יְהֵא וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ט) **בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן הַשְׁהִיָּה בְּקְרִיחַ שֶׁשְּׁלֹא בְּדֶרֶךְ הָאנָס, וְלִישָׁנָא דְּהֵחֵנִי אָדָם** (ח״א כלל ה סי׳ סז) **גָּרַם לָהֶם לִטְעוֹת בָּזֶה, וּכְאֶמְת**

*) **הַנַּ״ל אֲמָנָם עִיְּנִתִּי בְּסִימָן תר״ב סָעִיף ט׳ דְּלִכְאוֹרָה לֹא מְשַׁמַע כְּדִבְרֵינוּ, וְאוּלַי דְּכִתְבָה הַלָּלוּ מְשׁוּם פַּרְסוּם הַנֵּס. אוּלָם בְּרֹאשׁ שָׁם בְּהַאי עִנְיָנָא** (בְּגִילָה ד: ד״ה גמ׳ תנא) **לֹא מְשַׁמַע כְּחִלּוּקָנוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (פ) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וּפְרִי מְגַדִּים (משב״ז סק״א):

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] אבל בשו״ע הרב (ס״ב) כתב: אבל קידוש וברכות המצות והלל, יוצא אפילו אינו מבין הלשון. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ב) לא חילק בכך, וכתב שיכול לקרותה בכל לשון.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סב סג

לְגַמְרֵי, דְּאָסוּר לְהַרְהֵר בְּדִבְרֵי תוֹרָה בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת (בית יוסף סימן פ"ה (ד"ה ומ"ש עוד)): **ה** [1]צָרִיךְ שֶׁלֹּא יַצְבִּיר קוֹלוֹ בִּשְׁעַת שְׁמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר, * כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ הַקָּהָל וְיַמְלִיכוּ שֵׁם שָׁמַיִם יַחַד:

סג לֵישֵׁב בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע, וְלֹא יִישַׁן. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א [א]קוֹרֵא אוֹתָהּ (א) מְהַלֵּךְ אוֹ עוֹמֵד אוֹ שׁוֹכֵב אוֹ רוֹכֵב עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה אוֹ יוֹשֵׁב, * [ב]אֲבָל לֹא (ב) פְּרַקְדָּן דְּהֵינוּ שֶׁפָּנָיו טוּחוֹת בַּסַּרְקַע אוֹ מֻשְׁלָךְ עַל גַּבּוֹ וּפָנָיו לְמַעְלָה, אֲבָל קוֹרֵא וְהוּא שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ. הַגָּהּ: * (מַאֲחַר (ג) שֶׁכְּבָר שׁוֹכֵב וְאֵיכָא טִרְחָא (ג) [א] לַעֲמֹד) (הרבינו יונה פרק מי שמתו (טו. ד"ה שניים)). [2]וְאִם הָיָה בַּעַל בָּשָׂר הַרְבֵּה (ד) וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְהַפֵּךְ עַל צִדּוֹ, [ד]אוֹ שֶׁהָיָה חוֹלֶה, * נוֹטֶה מְעַט לְצִדּוֹ וְקוֹרֵא: **ב** (ה) [ה]מִי שֶׁרוֹצֶה (ו) לְהַחְמִיר (ז) לַעֲמֹד כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְלִקְרוֹתָהּ מְעֻמָּד, (ח) נִקְרָא (ג) עַבְרָנִין: **ג** (ט) [ו]הָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וְרָצָה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, (י) צָרִיךְ לַעֲמֹד (יא) בְּפָסוּק (ז) [ד] רִאשׁוֹן: **ד** [ז]עִקַּר הַכַּוָּנָה הוּא בְּפָסוּק רִאשׁוֹן, הִלְכָּךְ

בְּאֵר הַיטֵב

(וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם, וְהֵבִיא גַּם כֵּן בְּשֵׁם פְּרִישָׁה (סי׳ פה בדרישה סק״א) שֶׁחוֹלֵק עַל הַבַּיִת יוֹסֵף (שם ד״ה לא ילך) דְּבְכָל מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי אָסוּר לְהַרְהֵר נִסְּח הַקְּרִיאַת שְׁמַע, רַק שֶׁיְּהַרְהֵר שֶׁמְּחַיֵּב לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְיִצְטַעֵר עַל שֶׁאֵינוֹ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְיֵשׁ לוֹ שָׂכָר עַל זֶה):

א (ו) לְהַחְמִיר. תְּמוּהַּ הוּא, דְּהַרְמַב״ם (פ״ב ה״ב) שֶׁהוּא מָרֵיהּ דְּהַאי דִּינָא סְבִירָא לֵיהּ אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה מַתְאִים כְּשִׁטּוֹתָהּ לְגַמְרֵי עַל צִדּוֹ. ט״ז (סק״א) מְגַן אַבְרָהָם (סק״א) עוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) מִיהוּ הַיְינוּ דַּוְקָא עַל צִדּוֹ מֻמָּשׁ, אֲבָל בִּנְטוֹתֶה מְעַט עַל צִדּוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם כֵּן הוּא בַּעַל בָּשָׂר:

ב (ג) לְהַחְמִיר. כְּתַב בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמה פֶּרֶק ז׳ דְּבָבָא קַמָּא סִימָן מ״א מִי שֶׁמַּחְמִיר בִּפְנֵי רַבִּים רַבִּים מְנַדִּין אוֹתוֹ, וְאִם יָדוּעַ שֶׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ וְאִם מַחְמִיר בִּפְנֵי רַבּוֹ וְרַבּוֹ מַקֵּל, מְנַדִּין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ עֲבִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, וַאֲפִלּוּ אֵין פְּשׁוּט בְּכָךְ אֶלָּא דְּנִרְאֶה כֵּן מִדְּבָרָיו. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: מְנַדִּין אוֹתוֹ וְאִם מַחְמִיר בִּפְנֵי רַבּוֹ וְרַבּוֹ מַקֵּל, מְנַדִּין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ עֲבִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, וַאֲפִלּוּ אֵין פְּשׁוּט כָּךְ דְּבָבָא קַמָּא סִימָן ק״ו אֵין יְחִימַי נֶגֶד רַבּוֹ, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה לְסָתֹר דְּבָרָיו. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: (ג) עַבְרָנִין. כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כִּירָה (שבת מ.) מַאן דְּעָבַר אַדְּרַבָּנַן שְׁרֵי לְמֵקְרֵיהּ עַבְרָנָיו: **ג** (ז) רִאשׁוֹן. וְהוּא הַדִּין רוֹכֵב עַל הַבְּהֵמָה אוֹ יוֹשֵׁב בְּקָרוֹן בְּרִגְלָיו, אֲבָל רוֹכֵב עַל בְּהֵמָה מְהַלֵּךְ בְּרִגְלָיו, אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲמֹד, דְּלִכְוָנַת פָּסוּק רִאשׁוֹן בִּלְחוּד לֹא טַ״ז (סק״ב) וּפְרִי חָדָשׁ. אֲבָל הַבַּ״ח (סק״ג) כָּתַב דְּלָא אֲמָרַן אֶלָּא בִּמְהַלֵּךְ בִּרְגְלָיו, אֲבָל רוֹכֵב עַל בְּהֵמָה אוֹ יוֹשֵׁב בְּקָרוֹן יוֹכֵל לִכְוַן הַיטֵב וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲמֹד, דְּלִכְוָנַת פָּסוּק רִאשׁוֹן בִּלְחוּד לֹא

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] לַעֲמֹד. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן שוּ״ת שִׁבּוּשׁ יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ (סי׳ ה) יְשׁוּב עַל מָה שֶׁהִקְשׁוּ עַל דִּבְרֵי הָרַב מִנּוֹחַ שֶׁהֵבִיא הַכָּפָּה מִשְׁנָה (פ״ב ה״ב) דְּאִם [אֵינוֹ] חוֹלֶה וּבַעַל בָּשָׂר (יכולים לישב) [אָסוּר לִקְרוֹת אֶלָּא מֵיְשַׁב], מִלְּקַמָּן סִימָן ע״ג (סי״ב) שֶׁקּוֹרֵא בְּהִתְנַדְּרוּת פָּנִים, עַיֵּן שָׁם. וְשָׁם מְבֹאָר גַּם כֵּן מַה דְּקָשֶׁה בְּפֹרוּשׁ מִלַּת פְּרַקְדָּן, עַיֵּן שָׁם: **ג** [ד] רִאשׁוֹן. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בֵּית יַעֲקֹב סִימָן ע״א דִּכְקָרוֹן אַף שֶׁמְּנֻהָג בְּצִעְמוֹ אֵין צָרִיךְ לַעֲמֹד, וּבְרוֹכֵב אַף שֶׁאַחַר מְנֻהָג הַבְּהֵמָה צָרִיךְ לַעֲמֹד, עַיֵּן שָׁם. וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) כָּתַב דְּהָכִי נְהִיגִי מִסְּתָּבֵר, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַהוּא מְטַנֵּף לְגַמְרֵי, לֹא יְהַרְהֵר נָפֵשׁ קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ הַבְּרָכָה, רַק (ג) יַחְשֹׁב בְּלִבּוֹ שֶׁמְּחַיֵּב וְאֵינוֹ יָכוֹל לִקַּיֵּם וְיִצְטַעֵר עַל זֶה, וְה׳ יִרְאֶה לַלֵּב לִתֵּן לוֹ שָׂכָר הַמֻּחְשָׁבָה כְּיָן שֶׁהוּא אָנוּס. וְנִרְאֶה פָּשׁוּט דְּהַשּׁוֹתִין בְּבֵית הַמֶּרְחָץ שֶׁלֹּא כְּדִין עוֹשִׂין, דַּהֲרֵי שָׁם אָסוּר אֲפִלּוּ הַהֶרְהוּר, וְאֵינוֹ אָנוּס לִשְׁתּוֹת זוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ד (סק״ד) מַה שֶּׁאֶכְתֹּב שָׁם בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים (משז״ז סק״ג) בְּעִנְיָן זֶה:

א (א) מְהַלֵּךְ. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף ג׳: **(ב) פְּרַקְדָּן.** וַאֲפִלּוּ (ו) מֻטֶּה מְעַט עַל צִדּוֹ גַּם כֵּן אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִקַּבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם דֶּרֶךְ שְׁרָרָה וְגַאֲוָה: **(ג) שֶׁכְּבָר שׁוֹכֵב.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר וּפָשַׁט (ג) כָּל מַה שֶּׁעָלָיו וְאֵיכָא טִרְחָא לַעֲמֹד וְלַחֲזֹר וּלְלָבְשָׁם, אֲבָל אִם שׁוֹכֵב בַּחֲלוּקוֹ צָרִיךְ לַעֲמֹד. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה מאחר): **(ד) וְאֵינוֹ יָכוֹל וְכוּ׳.** אֲבָל אִם יָכוֹל עַל צִדּוֹ אֲפִלּוּ (ג) רַק בְּפָסוּק רִאשׁוֹן לְבַד, מֻחָיָב לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְכָל שֶׁכֵּן אִם יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ בִּישִׁיבָה: **ב** (ה) **מִי שֶׁרוֹצֶה וְכוּ׳.** דַּהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל (ברכות י׳) דְּסִבְירָא לְהוּ דְּהָא דִּכְתִיב 'וּבְקוּמֶךָ' אֵין הַכַּוָּנָה בַּעֲמִידָה כְּדַעַת בֵּית שַׁמַּאי, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לָקוּם מִמִּטָּתָם, וְאָסוּר לוֹ לְהַחְמִיר לַעֲשׂוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי. (ז) וַאֲפִלּוּ אִם אֵין הַכַּוָּנָה בַּעֲמִידָתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי אֶלָּא לְעוֹרֵר הַכַּוָּנָה וְכַדּוֹמֶה, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר, וּבֵין (ה) בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֵין צָרִיךְ בָּזֶה לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת בְּדִיעֲבַד [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מַשֵּׂה יְהוּדָה (סק״א)]: **(ו) לְהַחְמִיר.** כְּתַב בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמה פֶּרֶק ז׳ דְּבָבָא קַמָּא סִימָן מ״א מִי שֶׁמַּחְמִיר בִּפְנֵי רַבִּים רַבִּים מְנַדִּין אוֹתוֹ, וְאִם יָדוּעַ שֶׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ. וְהֵינוּ אִם אוֹתוֹ הַדָּבָר פָּשַׁט הֶתֵּרוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל [פְּרִי מְגַדִּים (שם)]. וְאִם יָדוּעַ שֶׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ. וְאִם מַחְמִיר בִּפְנֵי רַבּוֹ וְרַבּוֹ מַקֵּל, מְנַדִּין אוֹתוֹ אֲפִלּוּ עֲבִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ פָּשׁוּט כָּל כָּךְ לְהַתִּיר לֹא יְחִימַי נֶגֶד דִּבְרֵי רַבּוֹ, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְאָיָה לְסָתֹר דְּבָרָיו. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: **(ז) לַעֲמֹד.** דַּוְקָא בָּזֶה הוּא דְּאָסוּר מִשּׁוּם שְׁנִרְאֶה לְכַל דִּמְשׁוּם חֲמָרָא קָעֲבִיד, אֲבָל (ו) אִם עוֹמֵד יָכוֹל לֵישֵׁב, דְּאִז אֵינוֹ נִרְאֶה דִּמְשׁוּם חֲמָרָא קָעֲבִיד, רַק מִשּׁוּם דֶּרֶךְ בְּעָרְבִית אֵין לוֹ לְהַטּוֹת וְלֵישֵׁב כְּשֶׁעוֹמֵד, דְּנִרְאֶה דְּעוֹשֶׂה כְּבֵית שַׁמַּאי: **(ח) נִקְרָא עַבְרָנִין.** כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק כִּירָה (שבת מ.) דְּמַאן דְּעָבַר אַדְּרַבָּנַן שְׁרֵי לְמֵקְרֵי לֵיהּ עַבְרָנָיו. כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) בְּשֵׁם מַהֲרַשַׁ״ל (בהגהות לטור) דְּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדִים דְּשָׁרֵי לַעֲמֹד, דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשּׁוּם יוּהֲרָא, אֶלָּא מִצְּוָתוֹ בְּכָךְ, רְצוֹנוֹ לוֹמַר לְהַדְּמוֹת אָז לַמַּלְאָכִים שֶׁנִּקְרָאִים עוֹמְדִים, [ב]וְהַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב) אוֹסֵר גַּם בָּזֶה: **ג** (ט) **הָיָה מְהַלֵּךְ.** אַף עַל גַּב דְּלִעֵיל סָעִיף א׳ מַשְׁמַע דְּמִן הַדִּין מֻתָּר לִקְרוֹת כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ, מִכָּל מָקוֹם מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר לַעֲמֹד בִּשְׁעַת פָּסוּק רִאשׁוֹן דְּהוּא עִקַּר קְרִיאַת שְׁמַע, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל כָּל כָּךְ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב, וּבִדְיֵעֲבַד אִם קָרָא כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ז סק״ב)]: **(י) צָרִיךְ לַעֲמֹד.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר לְהִתְעַכֵּב בְּמָקוֹם אֶחָד. וּמֻתָּר לִקְרוֹתָהּ בֵּין בְּעָמְדָה וּבֵין בִּישִׁיבָה וַאֲפִלּוּ (ס) לִקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית, דְּדַוְקָא אִם מְשַׁנֶּה מֵעֲמִידָה לִישִׁיבָה אָסוּר לִקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית, מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה שֶׁעוֹשֶׂה כְּבֵית שַׁמַּאי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֵהֵלִיכָה לִישִׁיבָה. וְיוֹשֵׁב בְּקָרוֹן אוֹ בִּסְפִינָה (ט) אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲמֹד, דְּיוֹכַל לְכַוֵּן הַיטֵב, עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ד) וּבִפְרִי מְגַדִּים (משז״ז סק״ב). וּבְרוֹכֵב עַל הַבְּהֵמָה יֵשׁ דֵּעוֹת (י) בֵּין הָאַחֲרוֹנִים, (יל) וְנָכוֹן לְהַחְמִיר: **(יא) בְּפָסוּק רִאשׁוֹן.** וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד (יב) בְּכָל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

שְׁפִכְפֵּךְ בָּזֶה: **(ו)** פְּרִי מְגַדִּים (שם) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (שם) הִסְכִּימוּ לְהַבַּ״ח (סי״ב), וּדְלָא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם): **ג (ט)** פְּרִי מְגַדִּים (משז״ז סק״ב): **(ט)** בַּ״ח (סי״ב) וְט״ז (שם) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כא ס״ו): אַחֲרוֹנִים: **(י)** עַיֵּן בַּ״ח (שם) וְט״ז (שם) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל כא ס״ו): וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ד): **(יא)** לִבּוּשׁ (סי״ה) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה):

ו כָּל בּוֹ (סי׳ י) בְּשֵׁם מִדְרָשׁ (עי׳ שהשי״ר ח ב).

א בְּרָכוֹת י׳ (ע״ב). **כ** שָׁם י״ג (ע״ב) לְפָרוּשׁ הָרַמְבַּ״ם (פ״ב ה״ט). **ג** שָׁם בַּגְּמָרָא. **ד** ר״מ פֶּרֶק ב׳ מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה״ב). **ה** שָׁם בַּגְּמָרָא י׳ (ע״ב) וּבְשֻׁלְחָן מ׳ (ע״א). **ו** בְּרָכוֹת י״ג (ע״ב) (כְּרֵב יְהוּדָה) [כִּדְרָבִי]. **ז** שָׁם וּכְרַבִּי מֵאִיר.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״א) כתב: והעיקר כסברא ראשונה דאפילו לכתחילה שוכב על צידו ממש. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״ג) פסק כמהרש״ל להתיר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah